

Rudar izhaja trikrat na mesec in sicer prvi, drugi in četrty četrtlet v mesecu z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto 4 K, pol leta 2 K in četrt leta 1 K. — Posamezna številka po 10 vin. — Naročnina za Nemčijo za celo leto 4 marke, za Ameriko 1 dol. 4 cente. Uredništvo in upravnštvo je v Ljubljani, Ilirska ulica 22, prvo nadstropje.

RUDAR

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostolpnimi petimi vrsticami se zaračunavajo in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri trikratni po 16 vin., pri šestkratni po 14 vin., pri celoletnih objavah po 12 vin. za vsakokrat. — Za razne izjave itd. stane peti vrstica 24 vin. — Reklamacije so poštnine proste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

GLASILO SLOVENSkih RUDARJEV IN FUŽINSKIH DELAVCEV AVSTRIJSKIH.

19. šteV.

V Ljubljani, dne 3. julija 1914.

V. leto.

Nezgodno zavarovanje rudarjev.

Prizadeta ministrstva so načrt pravil (štata) za nezgodno zavarovalnico rudarjev že izdelala in tudi zainteresiranim faktorjem namreč organizaciji rudniških podjetnikov, obema skupinama rudarskih zadrug kakor tudi organizacijam rudarjev že predložila izdelani načrt v upogled. Vršile so se tudi že seje, pri katerih so zastopniki ministrstev gori omenjene interesente »zaslišali« in izpreminjevalne njihove predloge vzeli na znanje. V kolikor bo vlada izpreminjevalne predloge poklicanih interesentov upoštevala, oziroma se na nje ozirala, se bo šele videlo, kadar bodo izdelana pravila uradno razglašena. Objavljati torej načrt štata ne bi potemtakem imelo bogve kakega pomena, omejujemo se zaradi tega le na nekatere važne podatke o organizaciji nezgodne zavarovalnice same.

Vse posle nezgodne zavarovalnice oskrbuje načelstvo (§ 6.) Načelstvo sestaja iz 10 članov načelstva in 10 namestnikov, ki jih volijo rudniški podjetniki, nadalje iz 10 članov načelstva ter 10 namestnikov, ki jih volijo zavarovani delavci iz svoje sredine, končno iz 10 članov načelstva in 10 namestnikov, ki jih ministrstvo za javna dela imenuje sporazumno z ministrstvom za notranje stvari izmed takih oseb, katerim so gospodarske, tehnične ter zdravstvene razmere v rudništvu znane.

Celotno načelstvo torej sestaja iz treh kurij — podjetniške, delavske in vladne. V svrhu izvedbe volitev se iz navedenih treh kurij izvoli volilni odbor, oziroma komite, ki ga obe ministrstvi skupaj imenujeta. Zavarovanju podvržena podjetja se porazdele po krajevnih razmerah na šest volilnih okrajev.

Prvi volilni okraj obsega okrožja rudniških uradov St. Pölten, Wels, Hall, Ljubno, Gradec in Černovice. Po deželah navedeno spada v prvi volilni okraj Nižnjavstrijsko, Zgornjearvstrijsko, Tirolsko, Srednje in Zgornje Štajersko ter Bukovina.

V drugi volilni okraj spadajo okrožja rudniških uradov Celovec (Koroško), Celje (Štajersko), Ljubljana (Kranjsko), ter Zader (Dalmacija). Poleg tega spada v drugi volilni okraj tudi Istra.

Tretji volilni okraj tvori Galicija (Rudniško glavarstvo v Krakovu).

Četrti volilni okraj tvorijo okraji rudniških uradov v Pragi, Slany, Mies, Kutna Gora in Budějovice, torej severovzhodno, srednje in južno Češko. Kakor videti, obsega ta volilni okraj po večini vse avstrijske kamnite premogovnike.

Peti volilni okraj obsega zapadne in severozapadne rjave premogovnike na Češkem, kjer se nahajajo okraji rudniških uradov Teplice, Mostec, Komotava, Loket in Falknov.

Šesti volilni okraj končno tvorita deželi Moravska in Šlezija, oziroma okraji rudniških uradov Brno in Moravska Ostrava.

V 1., 2. in 3. volilnem okraju je voliti po enega člana načelstva in po enega namestnika. 4. in 5. volilni okraj volita po dva člana načelstva in po dva namestnika. Končno je v 6. volilnem okraju voliti tri člane načelstva in tri namestnike.

Rudniški podjetniki volijo v istem razmerju ravno toliko članov načelstva in namestnikov. Ostalih 10 članov načelstva in 10 namestnikov določita, kakor že uvodoma rečeno, ministar za javna dela in ministar za notranje stvari. V načelstvo se sme voliti le take osebe, ki imajo volilno pravico za državni zbor. Kdor te pravice nima, se ga v načelstvo nezgodne zavarovalnice rudarjev ne more voliti. Voliti smejo vsi zavarovani delavci, izvemši učence (lerfante), volonterje, praktikante in drugi, ki svojo naobrazbo niso še končali, oziroma za svoje delo ne prejemajo še polnega plačila. Glede volitve same pravila (štata) določujejo: Zavarovanci (delavci) izvršujejo svojo volilno pravico na ta način, da se vsi volilni opravičenci vsakega posameznega obrata zedinijo, kateremu kandidatu za načelstvo in namestniku naj oddajo svoje glasove. Odločuje pri tem navadna večina glasov. Imena kandidatov, ki pa — morajo v enem izmed pri zavarovalnici zavarovanih obratov biti vposleni, zapiše po volilnih opravičencih določeni zaupnik na glasovnico, katero mu pošlje zavarovalnica, na kar glasovnico še sam podpiše in jo zavarovalnici vpošlje. Predno pa dotični zaupnik dotično glasovnico pošlje zavarovalnemu zavodu, jo mora kot potrdilo, da so vsi v obratu vposleni volilni opravičenci bili pozvani na udeležbo pri volitvi, in da so na glasovnici v resnici zapisani kandidati večine (torej že izvoljeni) podpisati tudi podjetnik oziroma pooblaščen upravitelj (obratni vodja).

Izmed vseh v enem volilnem okraju prijavljenih oziroma v posameznih obratih izvoljenih kandidatov za načelstvo oziroma namestništvo, se smatra za izvoljene tiste, ki so v cellem volilnem okraju dobili relativno največ glasov. Vsaka glasovnica velja za toliko glasov, kolikor je v dotičnem obratu (podjetju) uposlenih volilnih opravičencev.

Pri kandidatih, ki so dobili enako število glasov, odloča žreb.

To določbo za danes ne moremo natanč-

neje pojasniti, ker ne vemo, če oba ministra na podlagi izpreminjevalnih predlogov, ki so jih stavili interesenti ne bosta kaj izpreminila.

Volitev načelstva se vrši vsakih šest let.

Vsaka tri leta člani treh volilnih okrajev iz načelstva izstopajo. V prvi poslovni dobi odloči o izstopu žreb. Izstopivše člane se lahko zopet voli. Načelstvo izvoli iz svoje sredine predsednika in dva namestnika in sicer tako, da pride na vsako kurijo eden.

30člensko načelstvo določi iz svoje sredine upravni odbor, ki v imenu načelstva rešuje vse tekoče posle. Upravni odbor sestaja iz predsednika, obeh njegovih namestnikov ter treh nadaljnjih članov načelstva, izmed katerih vsaka načelstvena kurija določi po enega. Končno izvoli načelstvo iz svoje sredine iz treh članov sestajajočo komisijo, koje naloga bo določevati, oziroma odmerjati rente. Člani rentne komisije morajo ravnatoko biti izvzeti iz vsake načelstvene kurije po enega. Vsaka načelstvena kurija voli dotičnega člana v rentno komisijo ločeno za se. Po potrebi se lahko ustanovi tudi po več takih rentnih komisij, ali pa kakor jih vlada imenuje »rentnih odborov«. Rentni komisiji predseduje oni član, ki je pri tozadevni volitvi dobil največ glasov.

Razsodišče se voli sočasno z načelstvom. Ono sestaja iz enega člana, ki ga volijo podjetniki, enega člana, ki ga volijo delavci ter dveh strokovno izobraženih oseb, ki jih določita gori navedena dva ministra. V vsakem okrožju takoga razsodišča volijo podjetniki in zavarovanci, vsaka skupina zase pa 12 prisednikov. Pravica, kdor sme voliti in voljen biti, je ista kakor pri volitvi načelstva. Člane načelstva ali člane rentnih komisij se kot prisednike v razsodišča voliti ne more.

S tem smo najvažnejše, kar se tiče organizacije (sestave) bodočega nezgodnega zavarovanja rudarjev iz predloženega štata posneli. Zakon sam smo v »Rudarju« že objavili. Toda treba se je sedaj ozreti še na neko drugo okolnost, kajti v mnogem oziru se novi zakon o nezgodnem zavarovanju rudarjev naslanja na obstoječi zakon iz leta 1887 o splošnem nezgodnem zavarovanju, ki se je dosedaj le omejeval na drugo industrialno delavstvo. Posebno so to §§ 14, 18, 19, 24 in 61 tega zakona, kojih določbe bodo sedaj imele tudi veljavo pri nezgodnem zavarovanju rudarjev. Gre tu v prvi vrsti za stvari, ki se tičejo prigaševanja podjetij, oziroma obratov, naznanil sprememb v obratih, obratnega katastra (seznam), nevarnostnih razredov (Gefahrenklassen) itd. Sploh določbe splošnega nezgodnega zakona, v kolikor niso bile potom cesarske naredbe z dne 7. apr. 1914

LISTEK.

Tovarna.

I.

Sključen, roke ob životu je stopal naglih korakov in se ni nikamor ozrl...

Dušič prah mu je legal na lica, usta in oči; tako je šel kakor omamljen med posameznimi oddelki velikanske tovarne, po ozkih, skoro mrčnih prostorih, in ni slišal ničesar drugega kakor hrumenje strojev in bobnanje koles, in ni videl ničesar drugega kakor sivi, težki dim, ki se je vil neprenehoma iz množičnih visokih dimnikov in v ogromnih kolobarjih proti nebu, spuščal potem nizko k tlom, ovijal v svojo neprijetno odejo mrka, mogočna poslopja in prašil široka okna, ki so zvenela v odmerjenih sunkih od bobnečih strojev...

Nezdravi tovarniški duh in dim sta ga dušila v prsih, in v grlu se mu je vzdigalo, da bi pljunil daleč od sebe in si zatisnil nato usta z dlanmi; kakor da mora vdihavati še le prvič ta zoperni, škodljivi zrak, ki je puhtel vsepovsod med zaduhlimi, očrnelimi zidovi; in vendar — tisočkrat so se mu že ozila prsa od tega morečega vzduha, tisočkrat je že objemal ta težki prah njegov od dela razoran, prepali obraz.

Z močnim sunkom je odprl majhna železna vratica in vstopil; smrad mu je bušil v nos in divje so zahrumeli pred njim kakor temne pošasti bobneči stroji z drvečimi, ropotajočimi kolesi. Delavci, razoglavi in goloroki, v lahkih

jopicah, so bili od potu mokri in zatopljeni vsak v svoje delo; kakor stroji — vsi mrki, temni, lica kakor iz jekla, na ožganih ustnih niti rahlega smehljaja ne.

Samo eden se je pri njegovem prihodu ozrl in ga pogledal.

»He, Maks, ti si... glej no... Pozno si prišel... še malo, pa bi bilo prepozno...«

Za hip je postal in povesil glavo.

»Nisem mogel priti prej, Martin, nikakor ni bilo mogoče... Pomisli, z Meto je vedno slabše; danes leži že od jutra in se niti ganiti ne more, čisto pri kraju je z njo... Potem imej človek pa še kakšno veselje do dela... saj je nemogoče... razumeš?! In Meto je bila pred tremi tedni še popolnoma dobra, ničesar ji ni manjkalo... Moral sem ostati nekoliko dalje pri nji, revici, me je tako prosila...«

»Hudo je dandanašnji na svetu«, je zamrmral prijatelj in se zatopil zopet v svoje delo.

Naglo je šel Maks mimo upognjenih, potečenih se delavcev in mimo hropečih strojev, odpiral vrata in jih zapiral urno za seboj, švigal semintja, na desno in na levo, ter prišel naposled tako na svoje mesto. V treh razmahih je vrgel obleko raz sebe in si zavihal rokave pri srajci visoko do ramen. Nato je pričel delati. Tik njega, pred njegovimi očmi, je grmeče bučal stroj in bruhal iz sebe neprenehoma množino železnih ploč, še vse razbeljenih in gorečih, ki jih je bilo treba spraviti naprej v drugo odprto, nenasitno žrelo hrešče so hrumela velikanska črna kolesa svojo temno mrtvaško pesem, ki je bobnela od stene do

stene, od tal do stropa, da je stresalo človeka do mozga.

Maks se je urno pripogibal in delal na vso moč. Kmalu se je v obraz razgrel in v skelečih curkih mu je tekel znoj s čela in z razpaljenih lic.

Zdaj ni imel nič več časa misliti na svojo na smrt bolno ženo in lačne otroke doma v mrzli podstrešni kajbi, zdaj je bil zanj čas nemornega dela. Ni se smel ganiti s svojega mesta, še s trepalnicami si je upal komaj treniti, samo da je imel ropotajočega zmaja vedno pred očmi, zakaj strašen je bil ta zmaj, tako divji in neukročen, da bi se za vsako še tako malenkostno izpozabljenost kretljivo grozno maščeval... In Maks je vztrajal kakor uft, oči strmeče in pazeče, ves prevzet od te hrumeče, hreščeče muzike drvečih koles, ves prenapolnjen z dušičim, pokvarjenim vzduhom, ki ga je tiščal kakor s silnimi železnimi pestmi za prsa in ga davil v grlu, se je izpremenil tudi sam v nekaj stroj in je gibal roke čisto mehanično v odmerjenem taktu, kakor na povelje. Samo malo naj bi se premaknil s svojega mesta, samo za spoznanje, za las, pa bi ga pograbila silna kolesa s seboj v svoj divji ples in ga razčefedrala na drobne kosce kakor cunjio...

Vkljub napornemu delu so se Maksu zdajpazda vendarle usiljevale misli na bolno ženo doma v predmestju. Tem mislim se nikakor ni bilo mogoče ubraniti. Ko je delal kakor da je obseden in je strmel v bljuvajoče žrelo pred seboj ter so ga glušila grmeča kolesa s svojim ropotom, mu je vstala pred očmi nena-

izpremenjene oziroma izpopolnjene, veljajo v polnem obsegu tudi za nezgodno zavarovanje rudarjev. Poleg tega pridejo v poštev še posebni predpisi, ki pa točasno še niso znani.

No, gre sedaj v prvi vrsti za pravice in dolžnosti rudniškega delavstva napram svojemu lastnemu nezgodnemu zavarovanju in to se nam zdi najbolj važno. Treba je pred vsem povedati, da pravice rudarjev navzlic številnim paragrafom novega zakona in statuta teoretično niso označene popolnoma jasno. Odvisno bo to do tega, kako se bo stvar praktično izvajala. Ako bo dejansko razlaganje in izvajanje določb zakona in statuta takoj od začetka zavarovancem ugodno, bo to v bodoče tvorilo precejšnjo olajšavo ne le zavarovanim rudarjem samim, ampak tudi izvoljenim zaupnikom. Toda vsakdo, kdor naše podjetnike le količkaj pozna, temu bo brez dolgega razlaganja jasno, da se bodo tudi tukaj posluževali vseh mogočih in nemogočih zvijač, trikov in raznovrstnih knifov, s katerimi bodo poskušali rudarje pri nezgodni zavarovalnici na njihovih pravicah opehariti kolikor se bo le dalo. To naj naši tovariši imajo pred očmi in skušajo naj zato, da si bodo takoj od vsega začetka svoje pravice pri svoji nezgodni zavarovalnici v polnem obsegu praktično in dejansko zagotovili. Da se torej ugoden trenotek ne zamudi in da potem ne bo zopet prepozno, je treba, da rudniško delavstvo na celi črti izvrši svojo dolžnost. Kajti ni vse eno, kakšni bodo ti zastopniki rudarjev, ki bodo v načelstvu, upravnem odboru in rentni komisiji ali pa v razsodišču soodločevali o usodi zavarovancev, kadar jih doleti kaka nesreča. Na rudarjih samih je ležanje, da ne bodo tako lahko pozabljali na vse velike krivice, ki se jim jih je prizadejalo le vsled njihove lastne brezbržnosti. Zapomnijo si naj, da brezbržju sledi najbrutalnejše brezpravje v najrazličnejših oblikah.

A tudi zadnja bilanca krvi in polomljenih kosti, katero smo nedavno tega v »Rudarju« objavili, bi že sama morala rudarje o važnosti nezgodnega zavarovanja prepričati. Zatorej na delo! Na delo za povzdigo zavednosti! Izvršujmo praktično delo!

Bratovske skladnice v letu 1912.

Bolniške blagajne.

(Dalje.)

Kar se tiče bolniške podpore v denarju, je v letu 1911 na vsakega člana povprečno prišlo 18 K 76 h., zdravniška pomoč je veljala 6 K 29 h zdravila 8 K 02 h., oskrbovanje v bolnišnicah 4 K 51 h., končno je na vsakega člana prišlo 1 K 01 h pogrebnih stroškov. Izredne podpore je na vsakega člana prišlo 1 K 60 h. Upravnih stroškov je na vsakega člana prišlo 3 K 12 h, drugih izdatkov pa 1 K 95 h. Preračunano na dneve je na vsakega člana tekom leta 1911 prišlo 13 celih 34 desetink bolniških dni in znašajo po tem ključu povprečni stroški na dan: zdravniška pomoč 47 h in 60 h zdravila.

V okrožjih posameznih rudniških glavarstev je prišlo na 100 članov bolnikov kakor sledi: Praga 93 celih 2 desetinki, Dunaj 108 celih 9 desetink, Celovec 100 celih 6 desetink, Krakov 89 celih 2 desetinki.

doma tesna, zakajena podstrešna kajba z enim samim opranim okencem: Tam v kotu, na stari, nerodno zbiti postelji leži Meta, do vratu je odeta s koci in z raztrganimi ruhami, gola desnica počiva na odeji, levica viši s postelje navzdol, samo rahlo se dvigajo prsa pod odejo, lica so voščeno-bela in globoke oči so kakor mrtve; zdajpazdaj se izvije bolnici iz ust bolesten vzdih, za hip se odpro dolge, temne trepalnice in trudno krožijo mrtve oči po mrtvaški kajbi. Na tleh, tik polomljene mize s tremi nogami se valjajo otroci, sključeni, brez smeja in brez veselja, kakor majhni grbasti starčki, ki jim je radost popolnoma tuja in neznana. Iz zibke poleg postelje pa se oglašajo jokav, ježek glasek malčka z drobnim, resnim obrazkom, kakor da je odahnila že davno smrt sama v nežna lica.

Ob misli na bolno ženo in na gladne otroke so Maklu lica vzplamtela kakor v ognju; pripognil je hrbet in delal še krepkeje kakor prej. Samo ena misel je kipela v njem in ga omamljala:

»Meta, otroci, ljubi moji — tukaj moje življenje za vas!«

II.

O mraku je pretresljivo zatulila tovarniška sirena in v močnih sunkih je pričela bruhati tovarna na stotine še komaj napol živih delavcev iz sebe; krvoločni moloh se je bil napil gorke, sveže krvi do grla in se hotel nekoliko oddahniti, da prične drugo jutro znova pobirati svoj krvavi davek.

Zunaj pred železno ograjo je čakal Martin, njegova lica so bila opaljena, ustne razpokane

Povprečni stroški enega bolniškega dneva ter enega slučaja bolezni so bili sledeči:

	I bolniški dan	I slučaj bolezni
bolniška podpora	K 1.41	K 18.97
zdravniška pomoč	„ 0.47	„ 6.36
zdravila	„ 0.60	„ 8.11
bolnišnica	„ 0.34	„ 4.56
Skupaj	K 2.82	K 38.—

Naj navedmo to pot tudi nekaj o gibanju članstva bolniških blagajn bratovskih skladnic.

V okrožju rudniškega glavarstva v Pragi, ki obsega 11 rudniških uradov, je bilo 38 bolniških blagajn bratovskih skladnic in je njihovo število članov v letu 1911 znašalo povprečno 71.693. Najmanjše število članov teh blagajn je bilo meseca avgusta, znašalo je 69.783. Temu nasproti je bilo najvišje število njihovih članov meseca februarja. V tem mesecu je znašalo 73.748. Razlika je torej 3965 članov. Največja bolniška blagajna bratovske skladnice na Češkem, kakor tudi v celi Avstriji sploh je v Mostecu. Povprečno letno število članov te blagajne je znašalo 27.392. Meseca januarja je imela največ članov, namreč 28.737. Najnižje število članov, 26.285, je imela meseca septembra. Razlika torej znaša 2452 članov.

V Falknovu je v decembru bilo največ članov 5580, najmanj v juliju namreč 5162. V Loketu je v marcu in decembru bilo 3719 do 3736 članov, v avgustu 3395. Moravska Ostrava je meseca julija štela 47.702, meseca decembra pa 49.686 članov. V Ljubnu je v septembru bilo 9046 članov, v aprilu 9784. Gradec je v januarju štel 4090 in v avgustu 3476 članov. Precej enakomerno si je ostalo članstvo v Galiciji, koder se nahaja 11 bolniških blagajn s 10.537 člani.

V okraju rudniškega urada v Jaslu se nahaja tudi taka bratovska skladnica, ki ima le še enega edinega člana. Ta unikum zaznamujemo le zaradi tega, ker se ta bratovska skladnica preneha v tistem hipu kakor hitro njen edini sicer še zdrav član umrje.

Dohodkov na globah so bolniške blagajne bratovskih skladnic v celi državi imeli 198.613 kron 96 hel. Kurzne zgube so skupaj znašale 133.588 K 53 hel.

Nekaj o zavarovanju svojcev.

Kot »svojce« je razumeti: zakonske žene in otroke aktivnih članov bratovskih skladnic, nadalje provizioniste, njihove žene in otroke, kakor tudi vdove in sirote po umrlih članih in provizionistih. Leta 1911 je zavarovanje svojcev bilo uvedeno pri 97 bratovskih skladnicah. Tako zavarovanje nudi svojcem zdravniško pomoč, zdravila in v mnogih slučajih tudi prispevek k pokritju pogrebnih stroškov. Zavarovanje svojcev ni obligatorično, podjetniki sami pa k temu zavarovanju ne prispevajo ničesar. Uradno poročilo o tem zavarovanju ne navaja nobenih natančnejših podatkov. Naznanja le, da je leta 1911 bilo 236.970 takih svojcev, ki niso zavarovanju podvrženi. Skupni dohodki zavarovanja svojcev so znašali 898.314 K 68 helerjev, torej za 20.247 K manj kakor leta 1910.

Pri zavarovanju svojcev je pri bolniških blagajnah leta 1911 bilo zavarovanih 11.955 provizionistov, 7039 vdov, 3741 sirot, 67.212 zakonskih žena in 136.203 otrok članov, nadalje 6794 zakonskih žena in 4026 otrok provizionistov. Skupaj 236.970 oseb. Smrtnih slučajev

in roke ožgane. Neoženjen je bil, imel je šele komaj trideset let, ali izgledal je kakor starec.

Maks je kmalu prišel in skupaj sta se opotekala po polni cesti proti domu.

»Komaj se držim pokoncu . . . prokleta življenje!« je potarnal Martin.

»Kaj tebi, ki imaš skrbi le samo zase!« je dejal Maks. »Pomisli nekoliko, kako stoji stvar z menoj . . . Meta bolna, otroci pa lačni . . . revčki . . . in jaz, no, že veš, kako se godi meni . . .«

»Pa si poklical zdravnika?«

»Seveda! Ta je dobil svoj delež . . . tak račun mi je napravil, kakor da bi bil zdravil cesarico . . . In Meti ni vkljub temu še nič boljše, še vedno bolj jo tišči v prsih in jo davi v grlu . . . To je pasje življenje! Plača slaba, da plačam komaj stanovanje . . . da sem več dni lačen kakor pa sit, za hrano gre pa vedno trdo, tako . . . Če obišče človeka pa še kakšna nesreča povzroči, kakor je obiskala zdaj mene . . . no, potem pa kar adijo, potem se pripravimo kar lepo na smrt . . . Živ človek se ne zmeni za to . . . kar na cesti pogini! . . . Tako je dandanašnji!«

»Slabo, Maks!« je menil Martin.

»Še več kakor slabo, še veliko več. Kadar je vsa stvar že tako daleč . . . potem smo pri kraju in amen! . . . Po zdravniku bom pa še poslal, četudi nimam denarja!«

»Moraš poslati!«

»Vidiš, Martin, tako govore vsi, najbolj ti isti zapetniki, tisti zapetni petičniki: »Moraš poslati!« — Ampak pri tem ne gane nihče s palcem, kaj s palcem, še z mezinčcem ne, četudi si

je bilo 4601 in se kot prispevek k pogrebnim stroškom od strani bolniških blagajn bratovskih skladnic izplačalo 97.898 kron.

Poročila iz tujine.

Kongres srbskih strokovnih organizacij.

Po preteku treh let so imele srbske strokovne organizacije v nedeljo 7. junija svoj sedmi redni zbor. Na zboru, ki je za razvoj strokovnih organizacij silno važen, je bilo zastopanih po 124 delegatih 23 organizacij. Devet delegatov je prišlo iz novo osvojenih krajev Srbije, in en delegat je zastopal strokovno organizirane socialistične žene. Z Bolgarskega je prišel na zbor narodni poslanec sodrug Jordan Jordanov, s Hrvaškega sodrug Bukšeg, iz Prage državni poslanec Jaroš, iz Bosne sodrug Raušer.

Po otvoritvi zbora in pozdravih je poročal tajnik zveze strokovnih organizacij sodrug Pavle Pavlović. Obširno se je bavil z vprašanjem, kako oživeti strokovno gibanje v novo osvojenih krajih. Zlasti v Skoplju, Velesu in Bitolju je mnogo delavstva, katero je treba privedi v organizacijo. Nato je razmotrival prav temeljito sedanji položaj strokovnih organizacij. Najboljši delavci se izseljujejo iz Srbije, ker je v deželi premalo gospodarskega razvoja. V vojni so izgubile strokovne organizacije mnogo funkcionarjev in okoli 2000 članov. Koncem leta 1913 so imele strokovne organizacije 4322 članov, sedaj jih imajo že 7790 in treba je pridobiti le še 270 članov, da dosežejo enako število članov kakor pred vojno.

O tajnikovem poročilu se je razvnela živahna debata, ki je trajala ves dan. Drugi dan je referiral sodrug Filipović, tajnik delavske zbornice, o delavskih zakonih. Sedanji položaj srbskega delavstva je primerjal s položajem angleškega delavstva, preden je imelo angleško delavstvo še sploh kakšen zakon za varstvo delavstva in socialnega zavarovanja. V svojem zanimivem referatu je dejal sodrug Filipović: »Minili so časi, ko so se tovarniški nadzorniki obenem z delavskim razredom borili za zakone za varstvo delavčevega življenja, kakor je bilo to na Angleškem; minili so časi, ko so se borili človekoljubi in agrarci za socialno zakonodajo; danes je ostal ves ta boj delavskega razreda, socialni demokraciji. Ali brez organizirane sile delavskega razreda ni socialne zakonodaje.«

Tretji dan zborovanja je referiral sodrug Pavlović o »Stavkovni in tarifni politiki strokovnih organizacij«. Referent je naglašal važnost stavkovne in tarifne politike za razvoj strokovnih organizacij in poudarjal, da je največja napaka, če postopa ta ali ona strokovna organizacija pri sklepanju o stavki ali novi tarifi pogodb samovoljno, ne da bi povprašala za mnenje centralnega vodstva.

Sodrug Tucović je referiral o predmetu »Organizacija delavstva v novih krajih«. Sodrug Tucović, ki je bil dlje časa v novih krajih Srbije, je narisal nad vse žalostni položaj tamšnjega delavstva. Nekateri delavci ne zaslužijo v teh krajih več kakor od 20 do 40 vinarjev na dan, in nekateri od 116 do 300 K na leto. Obrtni delavci sklepajo z mojstri pogodbe za vse leto.

sam berač . . . Ali ne veš, da te misli zdravnik živega požreti, če mu ne moreš takoj plačati, če nimaš ravno denarja? Da te bo tožil za par vinarjev? . . . Brat, pa nikar ne misli, da cika to kaj nate!« —

»Saj me poznaš, Maks, in veš, da bi ti rad pomagal . . . Pa sem sam berač, da ni večjega . . .«

»Verjamem . . .«

Dospela sta do starinske, široke hiše sredi predmestja in obstala tik prostorne, temne veže.

»Jo greš pogledat?« je vprašal Maks.

»Pojdiva!« —

Po strmih, nerodnih stopnicah sta se pričela plaziti, hodila sta po ozkih, smradljivih hodnikih in zopet po strmih, vegastih stopnicah, ki so vodile vedno navzgor, vedno više in više, kmalu sta dospela v temno podstrešje; mrežasto tramovje je prežalo iz teme. Maks je prižgal vžgalico.

»Kar za menoj! Pazi, da se ne spodtakneš!«

Prestopila sta neroden, visok prag. Maks je potisnil široko vegasto leso na stran in bila sta v globoki Maksovi kajbi.

»Kdo je?« je zaječalo s postelje, z bolestnim, mrliškim glasom.

Maks je znova prižgal žveplenko.

»Jaz, Meta, jaz in Martin . . . Kako se kaj počutiš? Ali ti je kaj boljše?«

»Vedno slabše, Maks . . . Čutim, da ne bom dolgo . . . tišči me v prsih in davi . . .«

Vžgalica je ugasnila. Cvilec glasek je zalokal iz kota, iz teme:

»Lačen . . . Kruha!«

Sodrug Lapčević je poročal o stanju rudarske organizacije. Rudarji v Srbiji nimajo koalicijske pravice, pravice za organizacijo. Ali z vztrajnim delom si bodo priborili rudarji to pravico. Okolo 30.000 rudarjev bi v Srbiji lahko organizirali.

Tri dni je trajal kongres srbskega strokovno organiziranega delavstva. Vojna ni razrušila trdne stavbe organizacije, v miru pa se razvijejo bojne organizacije srbskega delavstva v nepremagljivo trdnjavo.

Gospodarski pregled.

Pridelek premoga v Avstriji za mesec marec leta 1914.

Iz poročila, ki ga je objavilo ministrstvo za javna dela o pridelku premoga v Avstriji za mesec marec 1914 priobčujemo sledeče podatke:

Kamnit premog:			
okrožja (reviri)	sirovi premog	briketi	koks
	meterskih stotov		
Ostrava-Karvin . . .	8,330.522	23.645	2,126.968
Rosice-Oslavany . . .	414.000	89.000	69.790
Kladno-Slany . . .	2,077.217	—	—
Plzen-Střibro . . .	1,131.451	34.629	—
Začlér-Svatonovice . . .	405.692	—	7.549
Galicia . . .	1,935.365	—	—
Ostale premogovnike . . .	222.988	—	—
Skupno v marcu 1914	14,517.235	147.274	2,294.307
Skupno v marcu 1913	12,891.063	151.526	2,098.716
Od januarja do konca marca 1914 . . .	42,481.639	454.313	6,413.832
Od januarja do konca marca 1913 . . .	40,509.638	466.259	6,082.461
Rjavi premog:			
Mostec-Teplice-Komotava	15,614.593	946	—
Falknov-Loket-Karlovi vari	3,412.974	187.420	—
Wolfsegg-Thomasrodt . . .	299.045	—	—
Ljubno . . .	848.441	—	—
Vojstberg-Köflach . . .	588.187	—	—
Trbovlje-Zagorje . . .	976.850	—	—
Istra-Dalmacija . . .	97.466	—	—
Gallicija-Bukovina . . .	39.722	—	—
Ostali premogovniki v čeških deželah . . .	260.603	—	—
Ostali premogovniki v planinskih deželah . . .	712.905	3.074	—
Skupno v marcu 1914	22,850.786	191.440	—
Skupno v marcu 1913	23,532.456	223.937	—
Od januarja do konca marca 1914 . . .	67,667.504	640.655	—
Od januarja do konca marca 1913 . . .	72,351.178	697.153	—

Poročilo tajništva za gorenje plininske dežele v Ljubnu.

Plačilno gibanje smo leta 1913 imeli tudi v premogovniku pri Kalkgrubu, kjer so bile delavske zahteve sledeče: 1. Plače za pogojno delo naj se za kopače in jamske tesarje uredi tako, da bo zaslužek kopačev znašal vsaj 4 K — in ne izpod 3 K 40, zaslužek jamskih tesarjev ne izpod 3 K 60. — 2. Učne kopače naj se ne plačuje izpod 3 K. — 3. Plača vozačev znaša naj vsaj 3 K 60. — 4. Polagalcem tirov naj se ne plačuje izpod 3 K. — 5. Povišanje plače profesionistom za 30 vinarjev. — 6. Delavkam na pralnici naj se plača poviša na K 1 60. — 7. De-

lavcem se naj daje brezplačni deputatni premog, ki znaša v zimskih mesecih po 5, v poletenskih mesecih pa po 3 mernike za vsak mesec. Premog naj se daje vsem oženjenim in tudi samskim delavcem, v kolikor ti samski delavci s svojimi starši živijo v skupni domačiji. Isto velja tudi za one delavke, ki vodijo samostojno domačijo. — 8. Prenašanje orodja naj se izven delovnega časa prepove. — Po daljših razpravah z zaupniki se je sklenilo sledeče: Temeljne plače: Kopači za ših 3 K, po 14letnem delu v obratu K 3 30. Vozači stari od 16 do 20 let K 2 20, vozači stari 20 do 25 let K 2 40, preko 25 let stari vozači K 2 60 za ših. Delavke K 1 40 za ših. Deputatni premog: Oženjeni delavci dobe brezplačnega premoga največ po 3 mernike na mesec. Za nadaljno porabo premoga nad 3 do 5 mernikov dobivajo bodo proti plačilu, in sicer mernik premoga v kockah za 70 vinarjev in mernik srednjega premoga za 80 vinarjev. Za samske delavce, ki stanujejo pri svojih starših in za delavke, ki imajo svoje lastno stanovanje, velja glede premoga isto kakor za ožene delavce. Kakor je videti, so delavci dosegli priznanje minimalne plače, dasi ne v polnem obsegu, kakor so jo prvotno zahtevali, yendar je to priznanje velike principijelne važnosti. — Nekemu nadpazniku po imenu Friesnig ugodnosti, ki jih je uprava dovolila delavcem, niso bile po godu; nekega lepega dne je ta možakar šel in je kar meni nič, tebi nič razglasil, da bo vsak tisti, ki priznane plače ne bo zaslužil, odpuščen. Z ozirom na ta izzivalni razglas, je delavstvo takoj sklicalo protestni shod in zahtevalo, da se ta razglas mora takoj preklicati, kar se je tudi zgodilo. Vrhutega je uprava še izjavila, da nadpaznik Friesnig ni imel nikakega naloga, v tem oziru kaj razglašati. Dokazano je torej, da je Friesnig, hoteč se delati važnega dotični razglas kar na svojo pest raztrobil.

Kakor znano je meseca oktobra 1913 stopila v veljavo naredba, ki urejuje razmerje nedeljskega počitka in odmorov v neprekidnih obratih, katera velja tudi za magnetitne fužine. Delavci magnetitnih fužin v Viču, Trieben, Breitenau in Eichenberg pri Gloggnicu so stali na stališču, da se dejanski smisel naredbe drugače ne dá izvesti, kakor le na ta način, da se v teh obratih uvede šurni delovnik. Z ozirom na to je bilo sklenjeno, pozvati Viško magnetitno delniško družbo, ki je lastnica vseh navedenih obratov, naj, upoštevajoč določbe naredbe, uvede šurni delovni čas brez vsakojakih odtegljajev na plači. Akcijska magnetitna družba je zahtevi delavcev ugodila na svoj način, dovolila je namreč delavcem vsakega meseca po dva plačana počitna dneva. Začasno so delavci to koncesijo vzeli na znanje, in bi se vse vprašanje bilo nedvomno rešilo, če ne bi pri celi stvari igrala veliko vlogo podla maščevalnost.

Upravi magnetitnih obratov v Viču, ki ji stoji na čelu ravnatelj Bell, je korak delavcev in delni njihov uspeh strašno tiščal v želodcu. In ker ga v svoji človekoljubnosti ravnatelj Bell ni mogel prebaviti, je šel in se je pričel nad delavci maščevati. Zato ker se je delavstvo predrnilo zahtevati izvedbo tega, kar predpisuje naredba, je najpopreje tri delavce, ki so bili člani one deputacije, katera je zahteve de-

lavcev izročila na merodajnem mestu, iz dela odpustil. Pozneje je Bell in njegova kompanija obrnila ost svojega strupenega sovraštva proti strokovni naši organizaciji. Zaklel se je gospod »derehtor« v svoji domišljiji, da jo bo uničil. V ta namen je sledilo še več nadaljnjih odpustov in ker to ni pomagalo, je ravnatelj v svoji nesramnosti bil tako predrzen, da je gostilničarju, v kojega gostilni so se vršili shodi, žugal, da mu bo gospodarsko škodoval, ako bo v njegovi gostilni pripustil še kak delavski shod! No, satanska nakana, razbiti organizacijo delavcev, se temu ravnatelju, ki se sam od delavskih žuljev živi, ni posrečila.

Uprava magnetitnih obratov v Au pri Schottwieniu je zahtevi delavcev po uvedbi šurnega šihla kratkoma ugodila.

Rudnik kneza Švarcenberga v Turachu, v katerem so kopali železno rudo, so opustili, tamšnjim rudarjem pa so odkazali delo v gozdovih.

(Dalje prihodnjič.)

Zahtevajte v vseh rudarskih krajih v vseh gostilnah „Rudarja“ in „Zarjo“!

Halo!

Halo! Halo! tukaj uredništvo »Rudarja«, kdo tam? Tukaj Trbovlje, pri telefonu pa jamski škrat, pravijo mi tudi jamski duh, po domače tudi »Bergmandeljc«.

Nas zelo veseli, da imamo čast seznaniti se z vami. Ali nam želite kaj sporočiti?

Da. Toda stvar, ki bi vam jo rad sporočil, je precej dolga in pikantna. Imate čas?

Imamo, imamo, kar naprej.

Torej poslušajte! Kakor ste gotovo že slišali, imamo mi škrateljni naš sedež v rudniških krajih, to so naša kraljestva. Tudi v Trbovljah nas je precej, ker pa se skrivamo po jamah in smo duhovi, nas nihče ne vidi in tudi ne opazi. Zato pa tem pridneje sami lazimo okoli in opazamo, kaj se okoli nas godi. Po mojih potih pridem tudi večkrat v savski rov, včasih pa tudi malce pogledam v pralnico. Ali poznate obratnega vodjo Pitscha?

Poznamo, le pripovedujte! Ali ga je že zopet »našpilal«?

Pa še kako! Za »počt«, vam rečem.

Kaj pa je takega?

Najprej vam moram povedati, da je tisti članek, v katerem ste pisali, da so pri neki hiši obratnega vodjo Pitscha polili z gnojnico, po Trbovljah povzročil pravo senzacijo. Vse se je na ves glas krohotalo. Pitsch sam je bil nekaj časa kakor poparjena kura. Pa ne dolgo, kmalu je zopet pozabil na vse. To veste, da smatra Pitsch pralnico, koder je uposlenih precejšnje število žensk, za nekaj svoj harem, oziroma serajl, ali kako že tam doli na Turškem pravijo?

Vemo, vemo.

Potem tudi veste, da bi ta Pitschschi, ako bi se kaki kozi privezal kak predpasnik, tekel za to kozo magari na kak hrib. Najraje seveda na Kumljansko, kjer bi se pri ti priliki obenem tudi zastojl nažrl?

Tudi to vemo, pa kaj nam že hočete povedati novega?

Torej poslušajte. — Bilo je tako nekako v začetku meseca junija t. l. Piča so nadlegovali zopet zli duhovi, na vsak način je hotel vlezti zopet do kakega gnezdeca, da bi se tamkaj sparil ali pa drstil, kakor ribe v vodi. In ker ni bilo v tem času ravno nikogar blizu, ki bi mu s kakim škafof gnojnice nekoliko ohladil razgreto kri, je padlo njegovo poželenjapolno oko na neko še mlado in precej zalo punco, ki je imela to smolo, da je delala pod njegovo komando. Na vsak način je stari »joger«, kakor videti, hotel to pot imeti nekaj mladega. Rečeno, storjeno. Načrt, kako si naj to naslado preskrbi, je imel takoj skovan. Plačevati dolgove sicer ni najodličnejša krepost gospoda inženirja Piča, ker on v tem oziru zavzema neko posebno svoje stališče. Mnenja je namreč, da je vsakega dolžnost, njemu dajati vse zastojl. To pot pa je plačanje nekega gostilniškega dolga hotel porabiti kot praktično sredstvo v dosego svojega »idealnega« namena. Poklical je torej dekleta ter je zasukal stvar tako, da mu je morala potem, ko je dolg v dotični gostilni plačala, prinesiti še nekaj vinarjev nazaj. Sedaj se pričinja šele pravi »turnus«. Dekle, misleč, da je nalog izvršila, je hotela oditi iz pisarne zopet na delo. Ker pa je Pičev glavni namen bil povsem drugi, kakor plačilo malega gostilniškega dolga, je punco poklical nazaj, ter jo je pričel nagovarjati, »naj gre z njim v neko barako, češ sedaj ravno ni nikogar tukaj. Le malo bova, saj ne bo nič hudega,« tako je tolažil Pič de-

Maksu so stopile solze v oči.
»Koj dobite otroci . . . samo ravno zdajle nimam ničesar.«

Poiskal je svečo in jo prižgal; plašno je plapolal plamen in razsvetljeval mrtvašnico, kakor njo tik pod streho.

»Meta, ali hočeš, da grem po zdravnika?« je vprašal Maks in sedel na nizko, okajeno skrinjo, ki je bila dolga in široka.

Odeja na postelji se je rahlo zgenila.
»Ne, ni potreba, Maks . . . Saj smo ga že poskusili . . . ne pomaga nič, pač pa bi rad samo denar žrl . . .«

Otroci na tleh so pričeli jokati.

»Kruha! Kruha!« — In drobne ročice so se iztezale proti očetu.

Kakor da mu para kdo srce, je bilo Maksu:

»Saj bi dal, ko bi imel . . . O pravični bog, kje je pravica?«

Martin se je bridko nasmehnil.

»Pravice ni, Maks, so jo že zdavnaj pokopali, če je sploh katerikrat bila na svetu...«

Maks se je dvignil s skrinje.

»Počakaj me tukaj, Martin, da ne bo otrokom dolgčas, da ne bodo jokali . . . Jaz grem po zdravnika za Meto.«

»Če nimaš denarja, ga ne boš dobil!«

»Moram ga! Saj ima vsak človek srce in zdravniki so tudi ljudje . . .«

»Nihče nima dandanašnji srca, hudoben, brez primere hudoben je svet!« je razlagal Martin.

»Jaz grem«, se je dvignil Maks s skrinje.

»Greš, ali zastojl!« mu je dejal Martin.

Maks je prijel za vegasto, trhlo lesa.

»Moja dolžnost je . . . sicer Meta umre.«

In stopil je preko praga, zaloputnil na težko trhlo lesa za seboj in odhitel skakljaje po stopnicah navzdol.

»Prazen se bo vrnil!« je premislil Martin in čakal.

Čez pol ure se je lesa zopet premaknila in v kajbo je stopil Maks — sam.

»Ali nimaš zdravnika?« se je nasmehnil Martin.

Maks se je sesedel na skrinjo in si zakril obraz v dlani.

»Prav si govoril, Martin: Nihče nima dandanašnji srca, brez primere hudoben je svet.« —

III.

Ravnatelj tovarne je dvignil glavo in govoril z visokim, tresočim se glasom:

»Cenjeni delavci! . . . Nikar se razburiti zaradi tega, kar vam bom zdajle povedal. Mene je zadela velika nesreča; glavni moj odjemalec in kupčevalec z blagom iz moje tovarne je goljufal in mi povzročil jako izdatno škodo; to luknjo je treba zamašiti. Jaz ne bom trpel po nedolžnem take škode! Zato vam dam na znanje, cenjeno zbrano delavstvo, da vam moram pritrpati plačo, sicer, pa o tem natančneje še jutri!«

Morje delavcev je tedaj zasoplo in zapretilo s pestmi.

»To je krivica! . . . Tiran! Baraba! Dol z njim!«

»Mir! Tiho!« — je miril ravnatelj smrtnobled razkačene delavce.

»Ti molči!« se je zganilo morje in višje so zagorele močne pesti.

(Konec prihodnjič.)

kleta. Pri tem pa je svojo žrtev začel pritiskati k vratom. Skratka, v Piču se je zopet vzbudila strast starega žrebca, ki je na vsak način hotel zadostiti svojemu živalskemu nagonu. Oprostilo se je dekle iz krempļev razdraženega merjasca z izgovorom, da je »bolna«.

Vprašal je dekleta le še, kdaj da bo zopet zdravo. Topot je torej veselje g. Piča splavalo po vodi in gotovo mu je še danes žal. A zgodilo se je še nekaj drugega. Delavka se je namreč proti nekemu pazniku pritožila. Dotični paznik pa je to »pregreho« takoj nanesel svojemu gospodu na nos. Posledica tega je bila, da je Pič delavko, ki mu ni hotela biti po volji, pognal takoj iz dela!

Ta slučaj, kakor vidite, pač dosti jasno označuje škandalozne razmere, ki vladajo v Pičevem pašaliku. Sicer pa bi bilo zadrugi za rejo bikov, katera se je v Trbovljah pred kratkim ustanovila, svetovati, naj tudi Piča vzame v svojo službo. Imela bi sicer star, toda »lep« eksemplar. Gotovo bi vsaka občina, kateri bi ga zadruga dala na razpolago kot »gmajnškega bika«, bila zadrugi hvaležna. Pič sam bi pa prišel v svoj »element« in bi mu nakazano nalogo gotovo »vestno in po svoji najboljši moči izpolnjeval«.

To sem vam hotel za enkrat sporočiti, sedaj pa zdravi ostanite.

Društvene vesti.

Vsem podružnicam južnega revirja na znanje.

Na podlagi sklepa seje revirnega odbora z dne 9. junija t. l. se vrši v nedeljo dne 19. julija 1914

revirna konferenca

Konferenca se bo vršila v prostorih »Delavskega doma« v Trbovljah in se prične točno ob 10. dopoldne.

Dnevni red konferenci bo:

1. Poročilo zaupnika in poročilo uprave »Rudarja«.
2. Organizacija in taktika.
3. Tisk.
4. Zavarovanje rudarjev proti nezgodam.
5. Razno.

Vsaka podružnica in uplačevalnica ima poslati po enega delegata na konferenco.

Sodrugim funkcionarjem naj store vse potrebne korake, da se povsod delegate pravočasno izvoli. Izvoljeni delegatje, katerim se bodo stroški povrnil v Trbovljah, pa naj pravočasno pridejo v Trbovlje in naj čas svojega prihoda naznanijo rudarskemu zaupniku sodrugu Anton Uletu v Trbovljah.

Anton Ule, zaupnik.

Dopisi.

Trbovlje. Smrtno se je ponesrečil dne 24. t. m. delavec Jožef Mirt iz Krškega, 35 let star, pri delu v kamnolomu na Dobernem, ko je odkopaval kamenje. Kamen se je odtrgal in je padel Mirtu na glavo. Bil je na mestu mrtev. Kakor govore, je paznik Steingraber opozoril Mirta na nevarnost dela, prepovedal mu pa ni tega nevarnega dela. Človekoljubna trboveljska premogokopna družba ima vsled priganjanja zopet eno človeško žrtev več na vesti.

Koder prebivajo Slovenci povsod je razširjen

„Slov. Ilustr. Tednik“

Vsakdo ga rad čita.

Naročite si ga in pridobivajte mu novih naročnikov.

Ditlerbau pri Köflachu. V izpopolnitev našega dopisa v zadnji številki »Rudarja« naj glede tukajšnjih razmer navedemo še sledeče: Gospodje pri upravi tukajšnjega premogovnika niti žebļev za pritrdjevanje tračnic nočejo več dajati. Vprašamo, kje naj jih polagalci tirov vzamejo? Ali naj slabo plačani delavci za bogato družbo te žebļje kupujejo iz svojega? Ali naj jih kod kradejo? Oboje je nemogoče: prvo že zaradi tega ne, ker delavcem pri slabih plačah ne zadostuje niti dosti sredstev za potreben živež, drugo pa je nemogoče, ker je krasti prepovedano. Dosti boljše ni s pragi, ki se jih rabi za podlogo tračnic. Treba jih je daleč na okoli iskati predno se potrebno število za napravo oziroma popravilo proge z veliko težavo spravi skupaj. Da delavci pri takem iskanju zamude veliko časa, to tudi pri upravi dobro vedo, vendar pa so tako nesramni, da jim niti na misel ne pride, da bi dotičnim delavcem za vsled krivde gospodov zamujeni čas plačali kako odškodnino. In da zlo, vsled katerega morajo delavci trpeti, doseže svoj vrhunec, jih osrečuje neki paznik, po imenu Kaus, ki se navzlic svoji stalni pijanosti pri preračunavanju mere položenih prog zmoti vselej le v škodo delavcev. Strokovnega znanja ima ta famozni Kaus zelo malo, upravičen je torej sum, da te čedne manipulacije na škodo delavcev vrši le zaradi tega, da se na zgoraj prilizne. Razentega zna to človeče tudi nesramno kričati. Ne vemo zakaj se mu je treba dreti nad delavci, toda zdi se nam, da hoče sebe delati s tem trapastim zijanjem važnega, da ne bi ga zopet odstavili tako, kakor se mu je to že enkrat zgodilo. Proge so navzlic temu — recimo — pijane kakor je Kaus ponavadi sam tako, da je vožnja po teh progah včasih skoraj nemogoča. Če pa delavci javijo, da je treba proge popraviti, jim gospoda enostavno odgovarja: vsaj jih lahko popravite, ampak plačali vam za to ne bomo nič! Umazanost je torej kakor videti brezmejna. Naši tovariši naj si zapomnijo, da se je treba z vso resnobo lotiti organizacije, da se tem sramotnim razmeram pride v okom.

Katerokoli našo gospodinjno vprašate, vsaka vam bo pohvalila Kolinsko kavno primes in vam bo povedala, da je to najboljši kavni pridelek, in da je z njo najbolj zadovoljna. Pozkusite tudi vi, če morda še niste, Kolinsko kavno primes, in videli boste, da se vam bo

Najboljši nakup vsakovrstnega modernega in trpežnega obuvala je v

== zalogi lastne tovarne ==

PETER KOZINA & Ko.

Ljubljana na Bregu št. 20, (Cojzova hiša).

(Varstvena znamka.)

Cene za moške	K 14—	17—	20—
„ ženske	„ 12—	15—	18—
„ dečke št. 36-39	„ 10—	12—	14—
„ otroke št. 22-25	„ 26-28	29-31	32-35
	K 5—	6—	7— 8—

Garantirana kakovost. Cenejšje vrste od K 1-50 naprej Dobe se tudi v prodajalnah konsumnega društva v Idriji in v Hrastniku. Zahtevajte le čevlje z znamko „Peko“.

takoj priljubila, in da boste poslej kupovali samo ta izvrstni in pristno domači kavni pridelek. Imeli boste kavo izvrstnega okusa in prijetnega vonja!

LISTNICA UREDNIŠTVA IN UPRAVNIŠTVA.

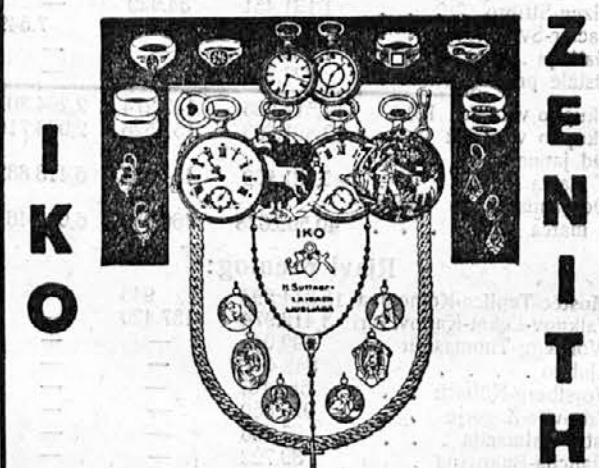
Leše. Vsled preobilega gradiiva smo morali odložiti še enkrat. — Obenem sporočamo, da je naročilo »Rudarskega koledarja« za Leše premajhno.

Rudarji, agitirajte med svojimi tovariši za pristop v strokovno organizacijo, in širite povsod „Rudarja“ in „Zarjo“.

Najcenejša ura

ni navidez cena bazarska ura, ki se hitro pokvari in imate z njo vedno stroške za popravila, marveč trajno dobro idoča, zanesljiva švicarska ura, ki zaleže tri slabe bazarske ure. Svetovno znano je, da dobavlja trgovina z urami firma H. Suttner v Ljubljani št. 10, le najtočnejše idoče, trpežne švicarske ure po originalnih tovarniških cenah.

Krasen cenik s tisoči ilustracij gratis in franko.

Št. 410 Patent Roskopf ura, idoča 36 ur	K 4-10
Št. 698 Niklasta cil. rem. ura	K 5-50
Št. 719 Srebrna remontoarna ura	K 7-80
Št. 721 Srebrna remont. ura, 6 rubinov	K 11-50
Št. 723 Srebrna cil. rem. ura, 6 rub. močne pokr.	K 11-70
Št. 727 Srebrna rem. ura, 6 rubinov, grav. kolesje, močne pokrove	K 12—
Št. 748 Srebrna rem. ura, dvojen plašč	K 13-50
Št. 38 Amer. duble zlata verižica mod. fazona	K 5-60
Niklasta verižica	K 1—
Št. 556 Dolga srebrna ženska verižica, 150 cm dolga, masivna	K 5—

Razpošilja po povzetju ali proti naprej vposlanem znesku. Če kaj ne ugaja, se vrne denar.

H. SUTTNER v Ljubljani št. 10.

Ta razpošiljalnica nima nobene podružnice.

Lastna tovarna ur v Švici.

Znamka „IKO“ slovi po celem svetu.

Glavno zastopstvo tovarne ur „ZENITH“.

Svetovna eksp. trgovina z boljšimi urami.

I. Jax & sin, Ljubljana

Dunajska cesta št. 17

priporoča svojo bogato zalogo **šivalnih strojev**

za rodbino in obrt.

Stroji za pletenje
(Strickmaschinen).

Pisalni stroji „Adler“

Vozna kolesa.

Ceniki zastoj in franko.

Potniki

v severno in južno AMERIKO se vozijo sedaj le po domači avstrijski progi

AVSTRO-AMERIKANA

Trst-Newyork, Buenos Aires-Rio de Janeiro

najnovjšimi brzoparniki z dvema vrtnicama, električne razsvetljavo, brezžičnim brzojavom, na katerih je za vsakega potnika preskrbljeno, da dobi dovolj domače hrane z vinom, svež kruh, postelje, kopelj t. d.

Odhod parnikov:

v sev. Ameriko vsako soboto, v juž. Ameriko vsakih 14 dni.

Trst-Newyork, vsako soboto.

Trst-Južna Amerika, vsakih 14 dni.

Trst-Kanada, vsak mesec.

Vsakovrstna pojasnila daje drage volje brezplačno glavna agentura za Kranjsko, Štajersko in Koroško:

Simon Kmetetz Ljubljana,

Kolodvorska ulica št. 26.